

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Odučeno v projektu DUM – Karel Čapek - výklad

Karel Čapek (9. ledna 1890 Malé Svatoňovice – 25. prosince 1938 Praha)

- Prvořadí český spisovatel světového významu, filozof, novinář, dramatik, překladatel a fotograf
- Přesvědčený demokrat, humanista a liberál
- Vytvořil útvar zvaný sloupek
- Pragmatismus – pravda je relativní pojem - neexistuje žádná absolutní pravda, každý má svou pravdu, pravdivé je to, co je mi užitečné
- Varuje před nebezpečím překotného technického vývoje, válkou a totalitními režimy.
- Nevěřil v revoluční převraty - Problémy je třeba řešit každodenní mravenčí prací - oslava činnosti, demokracie a tzv. „malého člověka“

Život

- Narodil se v Malých Svatoňovicích (z rodiny venkovského lékaře, dva sourozenci Odmalička velké zdravotní problémy – Bechtěrevova choroba, neduživost ad.)
- Studoval na gymnáziu v Hradci Králové, odkud musel (po odhalení jím organizovaného protirakouského spolku) přestoupit do Brna, pak do Prahy
- Praha, Berlín, Paříž - studia filozofie, estetiky, dějin výtvarného umění a filologie
- Pro svou nemoc nebyl odveden do armády a nemusel se účastnit bojů v první světové válce, přesto byl touto válkou velmi ovlivněn.
- V mládí byl soukromým učitelem šlechtické rodiny Lažanských na zámku Chyše u Žlutic
- Pracoval jako knihovník v Národním muzeu
- Od roku 1921 redaktorem Lidových novin
- Dramaturg vinohradského divadla, zakladatel české pobočky PEN klubu
- Velmi a rád cestoval – Anglie, Skandinávie, Holandsko, Itálie, Španělsko
- Oženil se s herečkou Olgou Scheinpflugovou, děti neměli
- Miloval práci na zahradě své vily ve Strži u Dobříše, měl rád domácí mazlíčky, sbíral nahrávky etnické hudby z celého světa.
- Mnichov – osobní katastrofa – zhoršení zdravotního stavu
- Osobní útoky českých nacionalistů ještě zesílily po Mnichovu
- 25. 12. 1938 podlehl v Praze zánětu plic, 16. března 1939 si pro něj přišlo gestapo

Charakteristika uměleckého stylu

- Velmi osobitý styl
- Čtivý, bohatý, zároveň ale srozumitelný, prostý, lidový jazyk s laskavým humorem
- Schopnost dotknout se podstaty na malém prostoru - zdánlivá drobnost poslouží k zobecnění problému – mistr zkratky

Literatura

- Literární tvorbu zahájil Čapek před první světovou válkou, zpočátku spolu s bratrem Josefem. Byl silně ovlivněn svým filosofickým a estetickým vzděláním, především pragmatismem a expresionismem, ale ovlivnila ho také vědeckotechnická revoluce

Sci-fi a protifašistická díla

Hlavní téma - střet lidství a morálky s vědou a technikou

- objevy a vynálezy, které měly lidem usnadnit život, se nakonec obrací proti nim
- vždy se najde někdo, kdo chce převratný vynález zneužít
- věda předbíhá morálku

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- varování před fašismem a válkou

Továrna na absolutno (1922) – objev zvláštního karburátoru na spalování hmoty (obraz atomové energie) uvolňuje z hmoty zároveň duchovní absolutnu, které negativně ovlivňuje lidi, vyvolává v nich fanatismus a vede k válce

Válka s mloky (1936) – je psána formou reportáže. Námořník českého původu van Toch objeví v moři učenlivé mloky, které začnou lidi využívat pro své potřeby. Mloci se však vzbouří proti lidem a začnou je ohrožovat. Román končí okamžikem, kdy se objeví první mlok ve Vltavě v Praze. Kniha je varováním před fašismem.

Krakatit (1924) – Podle indonéské sopky Krakatau, snaha o zneužití zázračné výbušniny k ovládnutí světa. Hlavní hrdina: mladý inženýr Prokop objevil třaskavinu krakatit, která je mu ukradena. Během své snové cesty poznává, že všichni chtějí použít jeho vynález použít k získání moci. V závěrečném rozhovoru se staříkem poznává, že se mají vyrábět jen prospěšné věci.

Drama - Věc Makropulos – na hlavní hrdince je úspěšně vyzkoušen elixír 300letého mládí, který ji však nepřinese štěstí, naopak ztratí smysl života.

Drama - RUR (1920)- Rossum's Universal Robots - Sci-fi vize světa, v němž veškerou práci převezmou roboti, kteří nakonec vyhubí celé lidstvo. Postavy: Helena Gloryová, ředitel továrny Domin, stavitel robotů Alquist, roboti Primus a Helena. Poselstvím hry je naděje, že roboti objeví lásku, polidští se a vytvoří nové lidstvo.

Drama - Bílá nemoc (1937) – rozšiřující se fašismus zachvátí celý národ. Doktor Galén, který zná jediný lék na bílou nemoc, je zlynčován davem, když usiluje o mír.

Drama - Matka (1938) – Matka vede rozhovory s duchy svých synů, a odmítá poslat svého posledního syna do války, když ale zaslechne, že jsou zabíjeni i ženy a děti, dává i svému poslednímu synovi do rukou pušku.

Povídky a tvorba pro děti

Volná trilogie povídek - Hordubal, Povětroň a Obyčejný život (1933 – 34), ve které Čapek rozvinul svou oblíbenou metodu vyprávění, v němž daný příběh popisuje z pohledu hned několika osob. Výsledný dojem a interpretaci skutečného průběhu událostí pak autor nechává na samotném čtenáři. (Obyčejný život – Železničář vypráví svůj život, který se mu zdá tuctový, čtenář ale postupně zjišťuje, že nebyl vůbec obyčejný).

Zahradníkův rok – humorná knížka o zahradničení

Povídky z jedné kapsy (1929)

Povídky z druhé kapsy (1929)

Devatero pohádek (1932)

CHALOUPKA O., Setkání s českými spisovateli, Praha: Albatros, 1989. Str. 121.

BAUNER A., Čeština na dlani, 1.vydání Olomouc: Rubico 2000.

ISBN 80-85839-56-3. Str. 181-183